

О.П. Орлик

РОЗВІДКИ В ДОЛИНСЬКОМУ р-ні НА КІРОВОГРАДЩИНІ

During the archaeological research in 2007–2008 on the area between the Inhul and Inhulets Rivers in Dolynska Region of Kirovohrad Oblast 99 mounds, 5 settlements of the Late Bronze Age, 2 locations (Mesolithic and Bronze Age), and a type-site (Mesolithic) were discovered. On this territory and in this region, settlements and type-sites were previously unknown.

Розвідки на території Долинського р-ну Кіровоградської обл. провадились у 2007–2008 рр. з метою уточнення типів пам'яток, включених до археологічної частини тому «Звід пам'яток історії та культури України». Переверено стан збереженості 50 курганів, виявлених у 1986 р. та взятих на державний облік у 1987 р., а також зафіксовано ще (описано і картографовано) 99 курганів, п'ять поселень доби бронзи, два місцезнаходження (мезоліт, доба бронзи) і стоянку (мезоліт).

Про нововиявлені пам'ятки інформовано відповідні органи виконавчої влади, і підготовлено матеріали для занесення їх до Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

С. Гурівка, Гурівська сільрада (правий берег р. Бокова, басейн р. Інгулець) — поселення Водяне доби пізньої бронзи за 1,0 км на південь від села, на правому (південному) схилі балки Водяна. Площа 160 × 70 м. В обриві ставка простежуються контури двох ям, заповнених чорноземом. По краю контуру — каміння, дрібні фрагменти кісток. Вище по схилу — викладені в ряд 5–7 каменів 15–20 × 20–25 см. Зібрано 19 фрагментів ліпної кераміки від світло-коричневого до сірого і темно-сірого кольорів — два зі слідами лискування, одна стінка з валиком, орнаментованим насічками. Знайдено також фрагмент денця, п'ять фрагментів вінець, крем'яний відщеп, кінський зуб і частково кальциновані кістки.

С. Гурівка (лівий берег р. Бокова) — поселення Гурівка сабатинівської культури біля сільра-

ди, нагородах біля мосту. Площа 100 × 30 м. Знайдено фрагменти товстостінної ліпної кераміки з сірим ангобом (на одному — відбиток шнура), скол кременю сіро-молочного кольору і фрагмент крем'яної пластини зі слабо ретушованими краями. Необхідно уточнити товщину культурного шару і межі поселення (особливо східну та західну, які були задерновані).

С. Гординівка, Богданівська сільрада (лівий берег р. Висунь, межиріччя Інгула та Інгульця) — поселення Гординівка сабатинівської культури на північній околиці села, на схилі берега. На площі 200 × 150 м зібрано 10 фрагментів та цілих знарядь (лощило, розтиральники, фрагменти зернотерок, крем'яні пластини з ретушшою). Поверхня кераміки заглажена, вкрита ангобом світло-сірого, сірого і жовто-гірчичного кольорів. Випал рівномірний, злам чорний. На декількох примірниках — сіро-чорні плями. Глина з домішками дрібно- та великозернистого піску в різних пропорціях. Вінець заглажені назовні, з заокругленою чи плоскою верхівкою. Ручки овальні в перетині. Денця плоскі. Поверхня орнаментована наліпними валиками, валиками з пальцевими вдавненнями, ребристим потовщенням, трьома рядами ямок, нанесеними торцем палички по верхівці вінчика (рис. 1, 1–8).

С. Зелений Гай, Іванівська сільрада (правий берег р. Весела Боковенька, басейн р. Інгулець) — місцезнаходження Зелений Гай доби бронзи за 0,5–0,9 км на південний захід від села, на східній та західній полах вододілу річки та однієї з балок заказника «Золота Балка». На площі 400 × 300 м зібрано п'ять фрагментів кременю (ножеподібна пластина, відщепи), свинцеве пряслице у формі зрізаного конуса і 54 фрагменти ліпної кераміки. Поверхня заглажена недбало. По жовто-сірому, сірому і

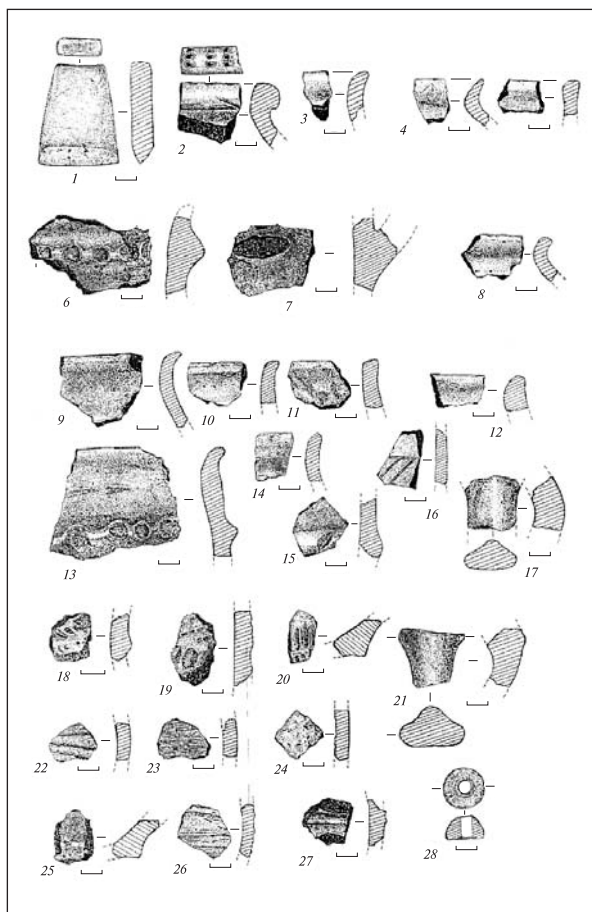

Рис. 1. Підйомний матеріал: 1–8 — поселення Гордівка; 9–17 — поселення Очеретяне; 18–28 — місцезнаходження Зелений Гай (1–10, 12–27 — кераміка, 28 — свинець?, 11 — камінь)

жовто-червоному ангобу простежуються сліди від загладжування травою. На двох фрагментах є сліди лискування. Випал рівномірний, злам чорного або чорно-сірого кольорів. Є фрагмент овальної в перетині ручки з валикоподібним потовщенням зовні. Окремі фрагменти прикрашені скісними насічками, нанесеними тоненькою паличкою, відбитками зубчастого штампу — паралельні лінії, навкіс до дна, над пальцевими защипами (рис. 1, 18–28).

С. Нагірне, Іванівська сільрада (верхів'я р. Весела Боковенька) — місцезнаходження Давидівка. Двошарова пам'ятка (мезоліт, доба бронзи) за 1,5 км на схід від села і за 0,5 км на північ від північної околиці парку ім. Давидова «Веселі Боковеньки», на мисоподібному виступі, обмеженому з півночі, заходу і півдня балками. Знахідки кременю зафіксовані на площі 120 × 500 м уздовж схилу балки. У 2007 р. знайдено нуклеус зі слідами багаторазових дрібних сколів, фрагмент ножеподібної пластини, боковий скребок і відщепи — частково з жел-

вачною кіркою. У 2009 р. зібрано 115 цілих та фрагментованих знарядь з кременю.

У північній частині місцезнаходження у 2007 р. знайдено сім фрагментів ліпного посуду (на одному — сліди валика з пальцевими защипами, ангоб сіро-молочного кольору), уламок знаряддя клиноподібної форми. По центру сколу на одній зі сторін — напівовальна заглибина завдовжки 6,0 см і завширшки 1,2 см (випрямлювач древків стріл?). У 2009 р. зібрано 44 фрагменти стінок ліпного посуду. Випал нерівномірний, на зламі тришаровий. Зовнішня поверхня жовто-червоного кольору, внутрішня — сірого. Знайдено також біконічне пряслице та два фрагменти стінок амфор (рис. 2, 13–18).

С. Очеретяне, Богданівська сільрада (правий берег р. Очеретянка, басейн р. Інгулець) — по-

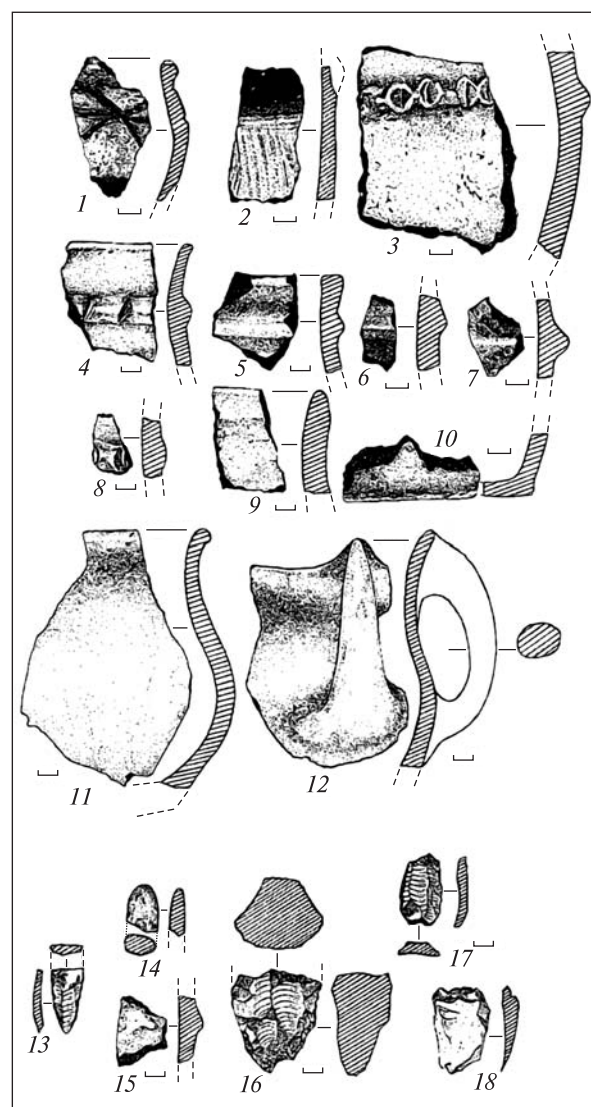

Рис. 2. Підйомний матеріал: 1–12 — поселення Першотравневе; 13–18 — місцезнаходження Давидівка (1–12, 15 — кераміка, 13, 14, 16–18 — кремень)

селення Очеретянка сабатинівської культури за 0,7–1,0 км на південний схід від села. Площа 300 × 150 м, обмежена з півночі берегом ставу та насосною станцією, зі сходу — балкою з безіменним струмком, з півдня та заходу — схилом балки. Верхня частина поселення, завширшки до 50 м, розорюється. На нижній, задернованій, простежуються плями кам'яної вимостки 1,2–1,3 × 1,0–1,2 м. Підйомний матеріал репрезентований крем'яними і кам'яними (зокрема з гірського кришталю) знаряддями. Кераміка має заглажену поверхню, вкриту сірим, сіро-чорним і сіро-жовтим ангобом. Випал рівномірний, злам чорний. Вінця заглажені назовні, з плоскою або заокругленою верхівкою. Стінки орнаментовані наліпними валиками з пальцевими вдавленнями або скісними насічками. Дно плоске (рис. 1, 9–17).

С. Першотравневе, Першотравнева сільрада (межиріччя Інгулу та Інгульця) — поселення Першотравневе сабатинівської культури за 0,8 км на південний схід від південно-східної околиці села. Площа 200 × 100 м. Обмежене з північного заходу заплавою р. Лозоватка (зараз заболочена), з південного заходу — безіменною балкою (засаджена деревами), з південного сходу — схилом балки (розорюється). У 2007 р. по надзаплавній терасі прорито траншею завширшки 1,0 м і завглибшки 1,0–1,3 м. Культурний шар завтовшки 0,8 м зафіксовано на глибині 0,2–1,0 м. У стінах траншеї відмічено шість золистих плям завдовжки 1,75–2,10 м і ряди з підігнаних один до одного каменів. За

50 м уверх по схилу балки зафіксований ряд з трьох золистих плям зі скупченнями ліпної кераміки та уламків граніту, розташованими паралельно до заплави, по осі північний схід—південний захід. Відстань між плямами 15–40 м. Підйомний матеріал репрезентований знаряддями з каменю (зернотерка, розтироч) і кременю (скребки, фрагменти ножеподібних пластин, різці, відщепи). Зібрано 105 фрагментів ліпного посуду. Простежуються смуги від загладження травою. Ангоб сірого, сіро-жовтого та жовто-червоного кольорів. У трьох випадках є сліди лискування. Випал рівномірний, злам від чорного до сіро-цеглястого кольорів. Вінця заглажені або дугоподібно вигнуті назовні з плоскою або заокругленою верхівкою. Ручки овальні в перетині, піднімалися невеликим виступом над вінцями. Денця масивні. Поверхня орнаментована валиком, валиком з пальцевими та пальцево-нігтьовими вдавленнями, валиком зі скісними насічками, скісними відбитками зубчастого штампку (рис. 2, 1–12).

С. Червоне Озеро, Маловодянська сільрада (межиріччя Інгулу та Інгульця) — стоянка Червоне Озеро доби мезоліту на західній околиці села по вул. Гвардійська, 65, на першій надзаплавній терасі безіменного струмка. Площа 30 × 40 м. Підйомний матеріал репрезентований уламком нуклеуса 5,0 × 3,2 см з сіро-молочного кременю, двома скребкам завдовжки 2,5–2,7 см і крем'яним відщепом зі слідами желвачної кірки.

